Keski-Pohjanmaan aluekehityksen tilanne- ja kehityskuva 2027

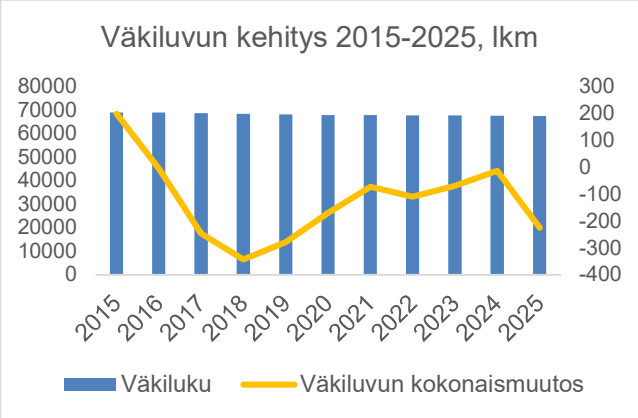
Keski-Pohjanmaan merkitys Suomen vihreän siirtymän, energiaomavaraisuuden, huoltovarmuuden sekä kriittisten raaka-aineiden arvoketjujen kannalta vahvistuu nopeasti. Maakunta on kasvamassa yhdeksi Suomen keskeisimmistä vihreän teollisuuden investointiympäristöistä, jonka kehityksellä on vaikutuksia kansalliseen kilpailukykyyn, vientiin ja Euroopan strategiseen autonomiaan.

Keski-Pohjanmaan avainlukuja (suluissa koko maa)
Jäsenkunnat 8: Halsua, Kannus, Kaustinen, Kokkola, Lestijärvi, Perho, Toholampi ja Veteli,
Osajäsenet 3: Kruunupyy, Reisjärvi ja Kinnula
Väkiluku 2025: 67 498, naiset:33740/miehet: 33758
Väestöllinen huoltosuhde 2025: 73,3 (61,6)
Taloudellinen huoltosuhde 2024: 141,8 (132,6)
Alle 15 v. osuus 17 % (Suomen korkein)

1. Väestökehitys

Nykytilan analyysi ja muutoksen suunta

Keski-Pohjanmaan väkiluku on pysynyt viime vuosina vakaana. Syyskuun 2026 väestön ennakkotieto on 67 408. Väestökehitystä ylläpitää maahanmuutto, kun taas luonnollinen väestönlisäys ja kuntien välinen nettomuutto ovat olleet negatiivisia. Maakunta sai muuttovoittoa vuosina 2023–2024, mutta vuonna 2025 kokonaisnettomuutto kääntyi laskuun. Maakunnan suhteellisen nuori ikärakenne tukee työvoiman uusiutumista, mutta edellyttää myös varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja sivistyspalvelujen tiivistämistä sekä niiden riittävän valtionrahoituksen turvaamista.

Keski-Pohjanmaan väestökehityksen keskeinen kysymys on työikäisen väestön riittävyys tilanteessa, jossa vihreän siirtymän investoinnit lisäävät työvoima- ja osaamistarvetta. Maakunnan väestökehitys on entistä vahvemmin riippuvainen työperäisestä maahanmuutosta ja onnistuneesta kotoutumisesta.

Arviot näkymistä vuoden ja viiden vuoden päähän kehityksen jatkuessa nykyisen mukaisena

Tilastokeskuksen vuoden 2024 väestöennusteen mukaan Keski-Pohjanmaan väkiluku säilyy kokonaisuutena vakaana, vaikka kehitys vaihtelee alueittain: Kokkolan seudun ennustetaan kasvavan ja Kaustisen seudun supistuvan. Tämä haastaa palvelujen saavutettavuuden ja ylläpidon eri puolilla maakuntaa.

Ikärakenteessa lasten ja nuorten määrä vähenee, samalla kun kaikkein iäkkäimpien osuus kasvaa. Työikäisen väestön määrä pysyy sen sijaan melko vakaana, vaikkakin vähenee tasaisesti. Tämä pitää väestöllisen huoltosuhteen edelleen valtakunnallista tasoa heikompana samoin kuin taloudellisen huoltosuhteen.

Väestöennuste ei kuitenkaan huomioi suunnitteilla olevien teollisuus-, kaivos-, energia- ja vihreän siirtymän investointien vaikutuksia. Niiden arvioidaan tuovan maakuntaan noin 8 000 uutta työpaikkaa vuoteen 2035 mennessä, mikä voi merkittävästi vahvistaa muuttoliikettä ja muuttaa väestökehityksen suuntaa ennustettua myönteisemmäksi.

Alueen voimakas työvoiman kysyntä edellyttää panostuksia tutkintoon johtavaan koulutukseen, aikuiskoulutukseen, jatkuvaan oppimiseen ja muihin koulutusratkaisuihin. Tulevaan kehitykseen vaikuttavat keskeisesti alueen teollisten investointihankkeiden toteutuminen sekä työperäinen maan sisäinen muutto ja maahanmuutto. Uudesta ja osaavasta työvoimasta kilpaillaan sekä kotimaassa että kansainvälisesti.

Mitkä negatiiviset tai positiiviset muutostekijät haastavat tilanteen ja mitä tulevaisuuksia ja päätöksentekotilanteita näistä voi seurata?

Väestökehitys edellyttää panostuksia varhaiskasvatukseen, yleissivistävään koulutukseen sekä ammatillisen ja korkeakoulutusmahdollisuuksiin, erityisesti vihreän siirtymän uusilla aloilla. Samalla elinkeinoelämässä, työvoiman saatavuudessa, TKI-toiminnassa, koulutuksessa ja aluekehityksen ohjauksessa tarvitaan rakenteellista ja laadullista uudistumista. Ilman maakunnan ulkopuolelta saatavaa osaavaa työvoimaa on merkittävä riski, että osa teollisuusinvestointien kasvupotentiaalista jää toteutumatta.

Keski-Pohjanmaan valtakunnallisesti korkein syntyvyys edellyttää perheitä tukevaa työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaa sekä riittäviä resursseja varhaiskasvatukseen ja koulutukseen. Väestön ikääntyminen puolestaan edellyttää palvelujen kehittämistä ikääntyneiden tarpeita vastaaviksi, panostuksia ikääntyneiden palveluihin ja toimintatapoihin sekä

ikääntymistä koskevien yhteiskunnallisten asenteiden uudistamista. Kansainvälisten opiskelijoiden alueelle kiinnittymistä ja työllistymistä tukevia toimenpiteitä on jatkettava, kehitettävä ja monipuolistettava.

Työvoiman kysynnän ja tarjonnan haasteen ratkaiseminen edellyttää alueen ammatillisen ja korkea-asteen koulutuksen resurssien kasvattamista, yritysten ja muiden työnantajaorganisaatioiden sekä toiminta- ja asuinympäristön vetovoiman parantamista ja viestinnän lisäämistä alueen mahdollisuuksista. Tutkintokoulutuksen lisäksi työvoimatarpeeseen tulee vastata työelämälähtöisellä täydennyskoulutuksella ja jatkuvalla oppimisella.

2. Vetovoimainen elinympäristö ja monimuotoinen luonto

Keski-Pohjanmaa on Kokkolan ydinkaupunkialuetta lukuun ottamatta maaseutuvaltainen maakunta. Kahdensuuntainen työssäkäynti sekä koulutus- ja palveluasiointi liikuttavat asukkaita Kokkolan ja maaseutukuntien välillä. Etätyö, monipaikkaisuus ja nopeasti etenevä digitalisaatio luovat yhdessä toimivien yhteyksien kanssa edellytyksiä koko maakunnan tasapainoiselle kehitykselle.

Keski-Pohjanmaalla on rikas ja monimuotoinen luonto, johon kuuluu useita uhanalaisia lajeja ja elinympäristöjä. Metsät, suot ja vesistöt ovat erityisen tärkeitä alueen ekosysteemeille. Keski-Pohjanmaan maakuntastrategia 2050, maakuntaohjelma 2026–2029, Keski-Pohjanmaan ilmastotiekartta 2030 ja maakuntakaava ohjaavat alueen kestävää kehitystä. Niissä painotetaan muun muassa ilmastonmuutoksen hillintää, luonnon monimuotoisuuden turvaamista ja kestävää yhdyskuntakehitystä.

Nykytilan analyysi ja muutoksen suunta

Keski-Pohjanmaan suurimmat päästösektorit vuonna 2024 olivat maatalous (47,7 % kokonaispäästöistä), tieliikenne (18,7 %) ja lämmitys (11,6 %). Lämmityksen päästöistä suurin osa aiheutui kaukolämmöstä. Suomen ympäristökeskuksen mukaan Keski-Pohjanmaan kokonaispäästöt sekä kasvihuonekaasupäästöt asukasta kohti vähenivät yhden prosentin vuodesta 2023 vuoteen 2024.

Keski-Pohjanmaan päästötiedot 2024

- Kokonaispäästöt: 664,9 kt CO_2e
- Asukaskohtaiset päästöt: 9,8 t CO_2e/asukas (koko Suomi 4,8 t CO_2e/asukas)
- Päästöjen muutos 2005–2024: −31 %
- 47,7 % päästöistä syntyy maataloudesta
- Keski-Pohjanmaan kokonaispäästöt vähenivät yhden prosentin (kaikki maakunnat 1-9 %

Keski-Pohjanmaan tuulivoimatuotanto on kasvanut voimakkaasti 2020-luvulla, ja maakunta kuuluu Suomen merkittävimpiin tuulivoima-alueisiin. Vuoden 2024 lopussa maakunnassa sijaitsi noin 6 % Suomen tuulivoimakapasiteetista. Tuulivoimatuotanto vuonna 2024 oli 1097 GWh.

Arviot näkymistä vuoden ja viiden vuoden päähän kehityksen jatkuessa nykyisen mukaisena

Keski-Pohjanmaan kokonaispäästöjen arvioidaan vähenevän jo vuoden aikajänteellä ja merkittävästi viiden vuoden kuluessa. Maakuntaan arvioidaan rakennettavan vuosina 2025–2029 noin 400–600 tuulivoimalaa, jotka tuottaisivat yhteensä noin 2 100–4 600 megawattia uutta kapasiteettia.[1] Tuulivoiman rakentamisen, biokaasutuotannon ja vetytalouden arvioidaan kehittyvän vahvasti vuoteen 2030 mennessä. Kehittämisessä noudatetaan ”ei merkittävää haittaa” -periaatetta (Do No Significant Harm, DNSH).

Keski-Pohjanmaan suunnitteilla olevat merkittävät investoinnit vaikuttavat asumis- ja palvelurakenteeseen eri tavoin, kun muun muassa asukasmäärät kasvavat alueella. Toimivilla liikenneratkaisuilla ja liikennejärjestelmän kehittämisellä tuetaan investointien toteutumista alueella sekä vahvistetaan työvoiman liikkuvuutta. Läntisen ja pohjoisen ulottuvuuden merkityksen lisääntymisen myötä kansallisten ja kansainvälisten liikenneyhteyksien ja -käytävien merkitys korostuu entisestään.

Mitkä negatiiviset tai positiiviset muutostekijät haastavat tilanteen ja mitä tulevaisuuksia ja päätöksentekotilanteita näistä voi seurata?

Metsänhoidon ja ilmastotavoitteiden kannalta Keski-Pohjanmaalla keskeistä on suometsien suuri osuus. EU:n vuoteen 2030 ulottuva biodiversiteettistrategia sisältää luonnonsuojelu- ja ennallistamistavoitteita. Ennallistamisasetuksen yleistavoitteen mukaan ennallistamistoimien on katettava vähintään 20 prosenttia EU:n maa- ja vesialueista. Metsien ennallistamistavoite koskee myös puustoisia soita. Suomen ennallistamissuunnitelma on määrä toimittaa Euroopan

[1] Suomen Tuulivoimayhdistys ry. Rakenteilla olevat hankkeet ja suunnittelussa olevat hankkeet. 6/2025

komissiolle lokakuuhun 2026 mennessä. Suunnitelmassa EU-tason tavoitteet muutetaan jäsenvaltiokohtaisiksi toimiksi sekä määritetään ennallistettavien alueiden määrä ja niiden viitteellinen sijainti. Asetus koskee valtion maita ja yksityismaita, mutta se ei aseta suoria velvoitteita yksityisille maanomistajille. Vastuu tarvittavista keinoista ja kannustimista on valtiolla. On varauduttava siihen, että ennallistamisasetus voi rajoittaa metsien talouskäyttöä.

Keski-Pohjanmaan maapinta-alasta noin 81 prosenttia on metsätalousmaata, josta 49 prosenttia sijaitsee turvemailla. Myös suuri osa pelloista on turvepohjaisia. Maankäytön muutoksilla voidaan vaikuttaa merkittävästi maatalousmaan kasvihuonekaasupäästöihin. Maankäytön muutokset edellyttävät tukimuotojen uudistamista ja uusia kannustimia.

Keski-Pohjanmaa tavoittelee energiaomavaraisuutta vuoteen 2040 mennessä ja vahvistaa asemaansa puhtaan energian tuotannon keskittymänä. Tuulivoima, vetytalous, biokaasu ja bioenergia muodostavat energiamurroksen perustan, samalla kun turpeesta luopuminen uudistaa alueen energiajärjestelmää. Uusiutuvan energian ratkaisut lisääntyvät myös maa- ja metsätaloudessa sekä turkistuotannossa. Energiajärjestelmän kehitystä tukevat teollisuuden hukkalämmön hyödyntäminen, sähköistyminen ja tulevaisuudessa mahdollisesti myös pienydinvoima.

Suurinvestointien toteutuminen edellyttää liikenneinfrastruktuurin kehittämistä. Tavaraliikenteen merkitys korostuu tie- ja rataverkolla sekä satamissa erityisesti maakunnan vahvan vientiteollisuuden vuoksi. Tieverkon kunnossapitoon ja parantamiseen tarvittava rahoitus on turvattava.

Arctial-hankkeen toteutuessa sen energiankäyttö ja tuotannosta aiheutuvat päästöt vaikuttavat maakunnan kokonaispäästöihin ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Vaikutusten arvioinnissa on tarkasteltava tehtaan suorien päästöjen lisäksi energiantuotannon, liikenteen, rakentamisen ja raaka-aineketjujen kokonaisvaikutuksia sekä hankkeen mahdollistaman fossiilivapaan tuotannon suhteellista päästöetua.

Maakunnassa on panostettu lentoliikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien, erityisesti vedyn, käyttöönottoon ilmastovaikutusten vähentämiseksi. Kokkolan satama on liitettävä viipymättä osaksi TEN-T-ydinverkon satamaverkostoa. Sähkölentokoneiden latausasema valmistuu Kokkola-Pietarsaaren lentoasemalle marraskuussa 2026. Liiketoiminnan käynnistyminen edellyttää liikenneverkoston kehittämistä, tarvittavien toimintaedellytysten luomista sekä EU:n ja kansallisen sääntelyn ripeää edistämistä.

Maaseutualueiden laajakaistarakentaminen etenee edelleen hitaasti, koska kaupallisten toimijoiden kiinnostus harvaan asuttuihin alueisiin on vähäistä. Tämä korostaa valtion tuen merkitystä kattavien laajakaistaverkkojen rakentamisessa.

Maakunnan identiteetin, yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin yhtenä peruspilarina on alueen luonto- ja kulttuuriympäristö, jonka vaaliminen ja uudistaminen edellyttävät alueellisessa suunnittelussa elinkeinoihin, asumiseen, virkistyskäyttöön sekä luonto- ja kulttuuriarvoihin liittyvien tarpeiden yhteensovittamista.

3. Kestävä elinvoima ja investoinnit

Keski-Pohjanmaan investointikehitys on kansallisesta näkökulmasta poikkeuksellisen merkittävää. Maakunnan vahvuudet kriittisten mineraalien jalostuksessa, akkuketjussa, puhtaassa energiassa ja vientiteollisuudessa tukevat Suomen vihreän siirtymän tavoitteita sekä Euroopan strategista omavaraisuutta.

Keski-Pohjanmaan elinkeinorakenne (suluissa kokomaa)

- BKT/ asukas vuonna 2023: 45 676 € (48 863 €)
- EU:n kriittisiä raaka-aineita koskeva asetus (Critical Raw Materials Act, CRMA)
  - Keliber Oy: 783M euron litiumkaivannaishanke
  - Hycamite TCD Technologies: puhdas vety ja kiinteän hiilen tuotantoteknologia
  - Jervois Finland Oy: koboltintuotantolaitos
  - Arctial Group Oy: alumiinin tuotantolaitos
  - Umicore Finland: CiniKO-akkukemikaalin jalostushanke

Alueella on monipuolinen elinkeinorakenne. Sen kärjen muodostaa vientivetoinen suurteollisuus, erityisesti kemikaalien ja metallien valmistus ja jalostus. Kasvavia aloja ovat akkuekosysteemi, uusiutuva energia, datatalous sekä bio- ja kiertotalous. Painopistealueita ovat energiamurroksen toteuttaminen, biokaasu-, vety- ja aurinkoenergiahankkeiden edistäminen, energian tasapainotus- ja varastointikyvyn parantaminen sekä uuden kasvun synnyttäminen. Maakunnan vahvuuksia on kehitettävä siten, että samalla otetaan huomioon luonnon monimuotoisuutta, ympäristönsuojelua ja ilmastoa koskevat kansalliset ja eurooppalaiset tavoitteet. Myös puolustusteollisuuden investointien vahvistamisen merkitys ja kyky kasvattaa yrityksen tuotantoa korostuvat tilauskantojen kasvun seurauksena.

Keski-Pohjanmaa on muodostumassa Euroopan merkittävimmäksi kriittisten mineraalien, akkukemikaalien, puhtaan energian ja vähähiilisen teollisuuden keskittymäksi. Maakuntaan kohdistuu noin 19,5 miljardin euron investointisuunnitelmat, joilla on toteutuessaan merkittäviä vaikutuksia työllisyyteen, vientiin, energiaomavaraisuuteen ja Suomen vihreän siirtymän tavoitteiden toteutumiseen.

Keski-Pohjanmaan työllisyystilanne on valtakunnallisessa vertailussa hyvä, vaikka se on heikentynyt hieman viimeksi kuluneen vuoden aikana. Työnvälitystilaston mukaan työttömien osuus työvoimasta oli heinäkuussa 2026 Keski-Pohjanmaalla 10,7 prosenttia ja koko maassa 13,2 prosenttia. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen (2025) mukaan 15–64-vuotiaiden työllisyysaste oli Keski-Pohjanmaalla 75,2 prosenttia ja koko maassa 71,4 prosenttia. Väestön ikääntyessä myös eläkkeelle siirtyvien määrä kasvaa.

Pidemmällä aikavälillä suurinvestointien toteutuminen asettaa mittavia haasteita osaavan työvoiman rekrytoinnissa ja edellyttää alueella huomattavia panostuksia työvoiman hankintaan ja koulutukseen. Osaavan työvoiman saaminen arviolta 8 000 uuteen työpaikkaan luo tarpeita sekä tutkintokoulutukselle että lyhytkestoisemmalle täsmäkoulutukselle. Lisäksi on huolehdittava jo työssä olevan henkilöstön osaamisen uudistamisesta.

Arviot näkymistä vuoden ja viiden vuoden päähän kehityksen jatkuessa nykyisen mukaisena

Kokkolassa sijaitseva Kokkola Industrial Park (KIP) muodostaa Pohjois-Euroopan laajimman kemian sekä metallien jalostuksen ekosysteemin. Sataman yhteydessä toimivalla alueella on noin 80 vientipainotteista kemian- ja metallialan yritystä, jotka työllistävät suoraan noin 2 400 henkilöä. Maakunnan lähitulevaisuuden kasvu riippuu olennaisesti suunnitelluista suurhankkeista.

Keski-Pohjanmaa on keskeisessä roolissa EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen (CRMA) toimeenpanossa, ja aluetta pidetään yhtenä Euroopan merkittävimmistä kriittisten materiaalien keskittymistä: Suomessa EU:n strategisen hankkeen aseman saavuttaneista 11 hankkeesta viisi sijoittuu Keski-Pohjanmaalle. Keliber Oy:n 783 miljoonan euron litiumhankkeen tavoitteena on käynnistää Euroopan ensimmäinen integroitu litiumhydroksidin tuotantoketju. Hycamite TCD Technologies kehittää ja kaupallistaa puhtaan vedyn ja kiinteän hiilen tuotantoteknologiaa: maakaasusta ja biokaasusta tehdään puhdasta vetyä ja samalla syntyy myös grafiittia. Jervois Finland Oy vahvistaa Keski-Pohjanmaan asemaa kriittisten mineraalien jalostuskeskuksena tuottamalla akkuteollisuudelle tärkeää kobolttia.

Projektiyhtiö Arctial suunnittelee Kokkola–Kruunupyyn Kruununportin teollisuusalueelle alumiinintuotantolaitosta. Toteutuessaan hanke olisi ensimmäinen uusi primäärialumiinitehdas Manner-Euroopassa yli 30 vuoteen ja Suomen suurin teollinen investointi. Arctialin on arvioitu työllistävän rakennusaikana 28 800 henkilötyövuotta, valmistuttuaan noin 1 200 työntekijää ja synnyttävän alueelle noin 8 500 välillistä työpaikkaa. Hanke on esiselvitysvaiheessa, ja investointipäätöstä tavoitellaan vuoden 2027 jälkipuoliskolla. Suunnitelman mukaan tehdas tuottaisi vuosittain noin 610 000 tonnia alumiinia fossiilivapaata sähköä hyödyntäen. Alumiinin jatkojalostus, kierrätys, tutkimus- ja kehitystoiminta sekä alihankintaverkostot vahvistaisivat alueen teollista klusteria. Viides strateginen hanke on Umicoren CiniKO-akkukemikaalin jalostushanke, jossa keskitytään koboltin ja nikkelin jalostamiseen.

Keski-Pohjanmaa on yksi Suomen merkittävimmistä tuulivoima-alueista, ja uusi maakuntakaava mahdollistaa useiden uusien, suunniteltujen tuulipuistojen etenemisen. Tuulivoiman merkitys ei rajoitu sähkön tuotantoon, vaan se toimii mahdollistajana myös teollisille investoinneille, vetytaloudelle, biokaasutuotannolle ja datakeskuksille. Runsas uusiutuvan sähkön tarjonta on muodostumassa Keski-Pohjanmaan keskeiseksi kilpailueduksi teollisten investointien houkuttelussa.

Perämerelle Kokkolan ja Pietarsaaren edustalle suunniteltu Laine-merituulipuisto kuuluu Suomen suurimpiin merituulivoimahankkeisiin. Toteutuessaan sen arvioidaan valmistuvan vuonna 2038 investointiarvon ollessa 5,5 miljardia

euroa ja elinkaaren käyttökustannukset 2,8 miljardia euroa. Hanke käsittää 150 merituulivoimalaa, ja sen arvioitu vuotuinen sähköntuotanto on noin 11 terawattituntia, mikä vastaa noin 14 prosenttia Suomen kokonaissähköntuotannosta. Hankkeen arvioidaan tuovan alueelle elinkaarensa aikana noin 13 000 henkilötyövuotta ja merkittäviä verotuloja, arviolta 7,3 miljardia euroa. Alueelle suunnitellaan sähkönsiirron lisäksi mahdollista vedyn tuotantoa. Gasgrid suunnittelee yli tuhannen kilometrin alalle ulottuvaa vetyputkea vauhdittamaan vetytaloutta ja tukemaan Euroopan energiasiirtymää sekä parantamaan vihreän ja kilpailukykyisen kotimaisen energian saatavuutta uusien investointien avulla.

Keski-Pohjanmaalle suunnitellaan myös kahta-kolmea biokaasun suuryksikköä, Kannukseen, Kaustiselle ja Perhonjokilaaksoon. Laitoksissa hyödynnettäisiin teollisuuden ja maatalouden sivuvirtoja biometaanin tuotannossa. Tämä tukisi ympäristö- ja ilmastohaasteiden ratkaisemista sekä vahvistaisi kotimaista energiaomavaraisuutta. Tavoitteena on luoda biomassaraaka-aineisiin perustuva biokaasuekosysteemi, joka edistää puhdasta siirtymää sekä energia- ja ilmastotavoitteiden saavuttamista ja synnyttää maatiloille uutta liiketoimintaa. Kannukseen suunnitellaan biokaasulaitoksen yhteyteen myös 200 hehtaarin Eco-Industrial Park -aluetta. Laitoksen suunniteltu käsittelykapasiteetti on noin 600 000–700 000 tonnia raaka-aineita vuodessa ja vuosituotanto noin 200–250 gigawattituntia biokaasua.

Maakunnan vahvan alkutuotannon murros jatkuu maatilojen tilakoon kasvuna sekä ympäristö- ja palveluosaamisen tarpeen lisääntymisenä. Myös alkutuotannon merkitys elintarvikkeiden huoltovarmuudelle on korostunut. Maatalouden kehittämistukia myönnettiin vuonna 2025 yli 67 miljoonaa euroa. Turkistuotanto on ollut alueella merkittävä perinteinen työllistäjä, mutta lintuinfluenssaepidemia aiheutti menetyksiä yritystoiminnalle, työpaikoille, verotuloille, suorille myyntituloille ja vuosikymmenten jalostustyölle. Toimintaansa jatkaneilla turkistarhoilla on kehitetty eläinten elinolosuhteita ja sertifioitu tuotantoa. Uudelleen toimintansa vuonna 2025-2026 aloittaneita turkistarhoja on 10.

Myös veneteollisuudessa on kehitetty uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Venevalmistaja Kewatec julkisti syksyllä 2025 noin 25 miljoonan euron sopimuksen meripelastusveneiden toimittamisesta Puolaan ja sai vuonna 2026 partioalustilauksen Saksasta. Jatkossa tarvitaan rahoitusratkaisuja, jotka mahdollistavat yritysten tuotantokapasiteetin kasvattamisen puolustusteollisuuden tilauskantojen vahvistuessa. Kewatec on tästä konkreettinen esimerkki.

Keski-Pohjanmaalla on eri suunnitteluvaiheissa 22 datakeskushanketta muun muassa Toholammilla, Halsualla, Vetelissä, Kannuksessa, Kaustisella ja Perhossa. Arviona on, että näistä toteutukseen voi edetä 8-10 hanketta. Kiinnostusta tukevat maakunnan vahva sähköinfrastruktuuri, uusiutuvan energian tarjonta ja sähkön saatavuus. Hankkeiden toteutuminen voisi synnyttää uusia työpaikkoja ja verotuloja. Alueella on myös toteutumassa maakunnan matkailua edistäviä investointeja, kuten KPO:n hotellihanke, joka on valmistumassa 2027 lisäten Keski-Pohjanmaan majoittumiskapasiteettia.

Mitkä negatiiviset tai positiiviset muutostekijät haastavat tilanteen ja mitä tulevaisuuksia ja päätöksentekotilanteita näistä voi seurata?

Keski-Pohjanmaan lähivuosien kasvu ja kehitys riippuvat suunniteltujen suurhankkeiden toteutumisesta. Toteutuessaan hankkeet vahvistavat maakunnan elinkeinorakennetta, vientiä ja työmarkkinoita. Osaavan työvoiman saatavuus on investointien kannalta kriittinen tekijä, ja alueella on useita investointeja, joiden onnistuminen liittyy osaavan työvoiman saatavuuteen, kuten vihreän siirtymän suunnitellut investoinnit. Alueella toimii jo teollisia ekosysteemejä esimerkkinä KIP:n alue, jonka tuotteiden arvoketju edellyttää laaja-alaista osaamista ja alihankintaverkostoja, samoin kuin koulutuksen, kiertotalouden, maatalouden ja julkisen sektorin aloilla. Keskeistä onkin turvata kysyntää vastaavat koulutusresurssit ja mahdollistaa ennakoivien koulutusohjelmien käynnistäminen. Työvoimareservin täysimääräinen hyödyntäminen sekä maakunnan kansallisen ja kansainvälisen veto- ja pitovoiman vahvistaminen ovat keskeisiä työvoiman saatavuusongelman ratkaisemisessa ja investointien toteutumisen edistämisessä.

Satamien ja muun liikenneinfrastruktuurin kapasiteettia on kehitettävä vastaamaan elinkeinoelämän kasvaviin tarpeisiin ja muuttuneen turvallisuustilanteen edellyttämään huoltovarmuuteen. Maakuntalentoasemien toimintaedellytysten ja lentoyhteyksien turvaaminen ovat erittäin kriittisiä maakunnan vientitaloudelle, suurinvestointien toteutumiselle ja matkailulle. Päätöksenteossa on varmistettava liikennejärjestelmän pitkäjänteinen kehittäminen ja rahoitus.

Pitkällä aikavälillä ratkaisevaa on elinkeinoelämän uudistumiskyky yhteiskunnallisessa ja teknologisessa murroksessa, jossa tekoälyn merkitys kasvaa. Osaavan työvoiman saatavuuden lisäksi haasteita ovat kansainvälisyyden, monikulttuurisuuden ja vastuullisuuden vahvistaminen sekä koulutukseen perustuvan osaamisen nykyistä laajempi hyödyntäminen. Työelämäyhteistyöllä ja kumppanuuksilla alueen suurteollisuuden ja muiden yritysten kanssa on keskeinen merkitys. Maakunnan tutkimusympäristöjä ja -infrastruktuureja on kehitettävä määrätietoisesti TKI-toimijoiden ja yritysten yhteistyönä.

4. Hyvinvoiva väestö ja yhteisöt

Nykytilan analyysi ja muutoksen suunta

Hyvinvoinnin merkitys korostuu myös alueen kilpailukyvyn näkökulmasta. Työvoiman saatavuus, koulutustaso, yhteisöllisyys ja onnistunut kotoutuminen vaikuttavat suoraan siihen, kuinka hyvin maakunta pystyy vastaamaan investointien synnyttämään kasvuun.

Keski-Pohjanmaan väestö on pääosin hyvinvoivaa, aktiivista ja yhteisöllistä. Järjestötoiminnalla ja vapaaehtoistyöllä on maakunnassa vahvat perinteet, ja myös osallisuuden kokemukset ovat vahvoja. Kulttuuritoiminta on niin ikään vireää. Tästä esimerkkinä toimii vuosittain Kaustisella järjestettävä kansanmusiikkifestivaali. Lasten ja nuorten fyysisessä toimintakyvyssä on havaittavissa myönteistä kehitystä, mutta taso jää edelleen hieman maan keskiarvon alapuolelle. Hyvinvointia ja fyysistä aktiivisuutta edistävien toimien vahvistaminen on siksi edelleen tärkeää. Yläkoululaiset ja ammatillisen koulutuksen opiskelijat arvioivat terveydentilansa vuonna 2025 hieman paremmaksi kuin vastaavat ryhmät maassa keskimäärin, kun taas lukiolaisten kokemus oli valtakunnallista tasoa heikompi. Pääsääntöisesti edellä mainituissa ikäryhmissä kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta koetaan enintään yhtä paljon kuin maassa keskimäärin.

Keski-Pohjanmaalla toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden osuudet olivat vuonna 2025 useissa ikäryhmissä valtakunnallisesti pienimpiä, mikä näkyy infolaatikon luvuista.

Arviot näkymistä vuoden ja viiden vuoden päähän kehityksen jatkuessa nykyisen mukaisena

Asukkaiden hyvinvointi maakunnassa säilynee nykyisellä tasolla. Yhteisöllisyys, osallisuus ja yhdessä tekeminen vahvistavat edelleen asukkaiden hyvinvointia, mutta eivät ratkaise rakenteellisia perusongelmia.

Järjestötoiminnan toimintaedellytyksiin vaikuttavat julkiseen rahoitukseen kohdistuneet leikkaukset, joiden seurauksena järjestöjen käytettävissä olevat taloudelliset resurssit ovat vähentyneet. Tämä heijastuu tulevaisuuden palvelutarjontaan, vapaaehtoistoiminnan tukeen sekä yhteistyöverkostojen toimintaan.

Keski-Pohjanmaan avainlukuja (suluissa koko maa)

- 5. luokan oppilaiden heikko fyysinen toimintakyky: 38,3% (34,6%)
- 8. ja 9. luokan oppilaista kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi: 21% (22%)
- Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden oppilaista kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi: 24% (25%)
- Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi: 23% (21%)
- Koulutustasomittain: 362,3 (403,2)
- Perustoimeentulotukea 2025 saaneet 18-24 vuotiaat: 10,4% (13,4%)
- Pitkäaik. toimeentulotukea 2025 saaneet 25-64 vuotiaat: 1,8% (3,1%)
- Pitkäaik. toimeentulotukea v. 2025 saaneet lapsiperheet: 1,7% (3,8%)
- 2. asteen tutkinnon suorittaneet >15 vuotiaista: 44,7 % (39,7%)
- Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus >15 vuotiaista: 28% (34,5%)

Maakunnan vahvuuksia ovat kokoon nähden monipuolinen liikunta- ja kulttuuritarjonta sekä luonnonympäristöt retkeilymahdollisuuksineen. Maakunnan pienten kuntien resurssit ja mahdollisuudet järjestää palveluita ja toimia kulttuurihyvinvoinnin edistäjänä ovat kuitenkin rajalliset. Lasten ja nuorten liikkumista on tuettava. Maakuntaohjelma painottaa hyvinvointia, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä aiempaa enemmän.

Mitkä negatiiviset tai positiiviset muutostekijät haastavat tilanteen ja mitä tulevaisuuksia ja päätöksentekotilanteita näistä voi seurata?

Keski-Pohjanmaan asukkaiden ja yhteisöjen hyvinvointiin vaikuttavat sosiaali- ja terveyspalveluiden muutokset, koulutukseen kohdistuvat leikkaukset, työvoiman kohtaanto-ongelmat sekä yleisen taloustilanteen kehitys. Sote-uudistukset ja muut palveluverkon muutokset voivat heikentää palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta. Erityisesti toisen asteen koulutukseen kohdistuvat leikkaukset saattavat lisätä nuorten syrjäytymisriskiä.

Maakunnassa esiintyy työvoiman kohtaanto-ongelmia, minkä vuoksi työvoimapulasta huolimatta osa työnhakijoista ei löydä osaamistaan vastaavaa työtä. Työttömyys on yksilön hyvinvointiin ja toimintakykyyn merkittävästi vaikuttava tekijä. Toisaalta suunnitteilla olevien suurhankkeiden toteutuminen voisi lisätä työllistymismahdollisuuksia sekä vahvistaa kuntien verotulopohjaa. Tämä vahvistaisi kuntien mahdollisuuksia panostaa hyvinvointi-, liikunta- ja kulttuuripalveluihin sekä lisäisi myös yksityisten palveluiden kysyntää ja tarjontaa.